

MAI4CAREU

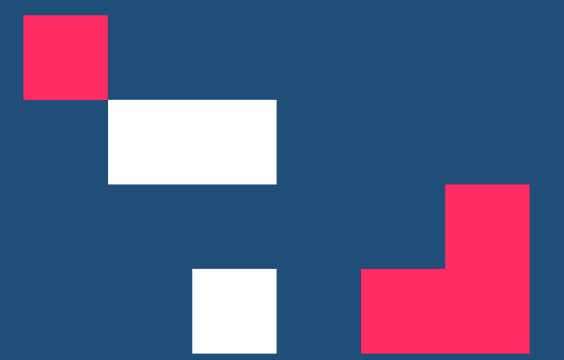
Master programmes in Artificial
Intelligence 4 Careers in Europe

University of Bologna

Компютърна етика

Daniela Tafani

2022/2023 – Second Semester

Универсална морална граматика

Универсална морална граматика

1. Ноам Чомски
2. Джон Ролс
3. John Mikhail (Джон Михаил)

Appendix. Immanuel Kant (Имануел Кант)

1. Noam Chomsky, Ноам Чомски

Co-financed by the European Union
Connecting Europe Facility

This Master is run under the context of Action
No 2020-EU-IA-0087, co-financed by the EU CEF Telecom
under GA nr. INEA/CEF/ICT/A2020/2267423

Генеративните граматики като теории за лингвистичната компетентност

“Лингвистичната теория се занимава главно с идеален говорещ-слушател, в напълно хомогенна речева общност, който познава перфектно езика си и не е засегнат от такива граматически неуместни условия като ограничения на паметта, разсейване, изместване на вниманието и интереса и грешки (случайни или характерни) при прилагане на знанията си по езика в действително изпълнение.”

“По този начин правим разграничение между **компетентност** (познанията на говорещия-слушателя за неговия език) и **представяне** (действителното използване на езика в конкретни ситуации). Само при идеализацията, изложена в предходния параграф, представянето е пряко отражение на компетентността. Всъщност то очевидно не може да отразява директно компетентността. Записът на естествената реч ще покаже множество фалстартове, отклонения от правилата, промени в плана по средата и т.н. **Проблемът за лингвиста, както и за детето, което изучава езика, е да определи от данните от изпълнението основната система от правила, която е усвоена от говорещия-слушателя и която той използва в действителното изпълнение**”

N. Chomsky, *Aspects of the Theory of Syntax*, Cambridge, Mass., The M.I.T. Press, 1965.

“Граматиката на даден език претендира да бъде описание на присъщата компетентност на идеалния говорещ-слушач. Освен това, ако граматиката е съвършено ясна - с други думи, ако не разчита на интелигентността на разбиращия читател, а по-скоро осигурява ясен анализ на неговия принос - можем (донякъде излишно) да я наречем **генеративна граматика**. Напълно адекватната граматика трябва да присвои на всяко от безкраен набор от изречения структурно описание, показващо как това става”.

“колкото и да са ценни, **традиционните граматики имат недостатък, тъй като оставят неизразени много от основните закономерности на езика, с които се занимават**. Този факт е особено ясен на ниво синтаксис, където никоя традиционна или структуралистка граматика не отива отвъд класификацията на конкретни примери до етапа на формулиране на генеративни правила в значителен мащаб. Анализът на най-добрите съществуващи граматики бързо ще разкрие, че това е дефект на принципа, а не просто въпрос на емпирични подробности или логическа точност”.

N. Chomsky, *Aspects of the Theory of Syntax*, Cambridge, Mass., The M.I.T. Press, 1965.

Co-financed by the European Union
Connecting Europe Facility

This Master is run under the context of Action
No 2020-EU-IA-0087, co-financed by the EU CEF Telecom
under GA nr. INEA/CEF/ICT/A2020/2267423

“В рамките на традиционната лингвистична теория, освен това, е ясно, че едно от **качествата, които всички езици имат, е техният „творчески“ аспект.** По този начин основно свойство на **езика** е, че той **предоставя средства за изразяване на безкрайно много мисли** и за реагиране по подходящ начин в неопределен набор от нови ситуации”.

“Тогава граматиката на определен език трябва да бъде допълнена от универсална граматика, която включва творческия аспект на използването на езика и изразява дълбоко вкоренените закономерности, които, тъй като са универсални, са пропуснати от самата граматика.”

“езикът може (по думите на Хумболт) „да прави безкрайна употреба на ограничени средства“”.

“под генеративна граматика имам предвид просто система от правила, която по някакъв ясен и добре дефиниран начин приписва структурни описания на изреченията. Очевидно, **всеки говорещ даден език е усвоил генеративна граматика, която изразява неговите знания за неговия език. Това не означава, че той е наясно с правилата на граматиката или дори че може да ги осъзнае,** или че твърденията му относно интуитивното му познаване на езика са непременно точни.”

N. Chomsky, *Aspects of the Theory of Syntax*, Cambridge, Mass., The M.I.T. Press, 1965.

2. John Rawls (ДЖОН Ролс)

“Някои бележки относно моралната теория”

“Изглежда желателно на този етап, за да се предотвратят недоразумения, да обсъдим накратко естеството на моралната теория. Ще направя това, като обясня по-подробно концепцията за обмислена преценка в рефлексивно равновесие и причините за въвеждането ѝ. **Да приемем, че всеки човек след определена възраст и притежаващ необходимия интелектуален капацитет развива чувство за справедливост при нормални социални обстоятелства.** Ние придобиваме умение да преценяваме нещата като справедливи и несправедливи и да подкрепяме тези преценки с причини. Нещо повече, ние обикновено имаме известно желание да действаме в съответствие с тези изявления и очакваме подобно желание от страна на другите. Очевидно **този морален капацитет е изключително сложен.** За да видим това, достатъчно е да **отбележим потенциално безкрайния брой и разнообразие от преценки, които сме готови да направим.** Фактът, че често не знаем какво да кажем и понякога намираме умовете си неспокойни, не намалява сложността на капацитета, който имаме.”

J. Rawls, *A Theory of Justice*, Revised Edition, Cambridge, Massachusetts, The Belknap Press of Harvard University Press, 1999.

“Човек може да мисли за **моралната теория** в началото (и подчертавам условния характер на тази гледна точка) като **опит да опишем нашия морален капацитет**; или, в настоящия случай, може да се разглежда една теория за справедливостта като описваща нашето чувство за справедливост. **Под такова описание не се има предвид просто списък на преценките** за институциите и действията, които сме готови да направим, придружени с подкрепящи причини, когато те бъдат предложени. По-скоро това, което се изисква, е **формулиране на набор от принципи**, които, когато са свързани с нашите вярвания и знания за обстоятелствата, биха ни накарали да направим тези преценки с техните подкрепящи причини, ако прилагаме тези принципи съвестно и интелигентно. Концепцията за справедливост характеризира нашата морална чувствителност, когато ежедневните преценки, които правим, са в съответствие с нейните принципи. Тези принципи могат да служат като част от предпоставките на аргумент, който стига до съвпадащите преценки. Ние не разбираме чувството си за справедливост, докато не знаем по някакъв систематичен начин, обхващащ широк кръг от случаи, **какви са тези принципи.**”

J. Rawls, *A Theory of Justice*, Revised Edition, Cambridge, Massachusetts, The Belknap Press of Harvard University Press, 1999.

“Полезно сравнение тук е с проблема за описване на чувството за граматичност, което имаме за изреченията на нашия роден език *. В този случай целта е да се характеризира способността за разпознаване на добре оформени изречения чрез формулиране на ясно изразени принципи, които правят същите разграничения като носителя на езика. Известно е, че това начинание изисква теоретични конструкции, които далеч надхвърлят ad hoc предписанията на нашите изрични граматически знания. Подобна ситуация вероятно съществува и в моралната теория. Няма причина да предполагаме, че нашето чувство за справедливост може да бъде адекватно характеризирано от познати предписания на здравия разум или извлечено от очевидните принципи на обучение. **Правилното отчитане на моралните способности със сигурност ще включва принципи и теоретични конструкции, които надхвърлят нормите и стандартите, цитирани в ежедневието; в крайна сметка може да изисква и доста сложна математика.”**

*Виж Noam Chomsky, *Аспекти на теорията на синтаксиса* (Cambridge, Mass., The M.I.T. Press, 1965), pp. 3–9.

J. Rawls, *A Theory of Justice*, Revised Edition, Cambridge, Massachusetts, The Belknap Press of Harvard University Press, 1999.

3. John Mikhail, Джон Михаил

Универсална морална граматика

Универсалната морална граматика (УМГ) „се стреми да опише природата и произхода на моралното знание, като използва концепции и модели, подобни на тези, използвани в програмата на Чомски по лингвистика“.

“Първоначалните доказателства за УМГ идват от множество източници, включително психология, лингвистика, антропология и когнитивна невронаука. Въпреки че нито едно от тези доказателства не е еднозначно или убедително, взети заедно, те осигуряват поне скромна подкрепа за хипотезата, че хората притежават вродена морална способност, която е аналогична в някои отношения на езиковата способност, постулирана от Чомски и други лингвисти.”

J. Mikhail, *Elements of moral cognition: Rawls' linguistic analogy and the cognitive science of moral and legal judgment*, Cambridge University Press, Cambridge 2011.

J. Mikhail, *Chomsky and Moral Philosophy*, in *The Cambridge companion to Chomsky*, ed. by J.A. McGilvray, Cambridge University Press, 2017, pp. 235- 253.

“Първо, психолозите на развитието откриват, че интуитивното право на малките деца е сложно и показва много характеристики на добре развит правен кодекс. Например,

- 3–4-годишните деца използват намерение или цел, за да разграничат две действия, които имат същия резултат. Те също така разграничават „истински“ морални нарушения (напр. побой или кражба) от нарушения на социалните конвенции (напр. носене на пижами на училище).
- 4–5-годишните използват принципа на пропорционалност, за да определят правилното ниво на наказание за главния и помощниците.
- 5-6-годишните използват фалшиви фактически убеждения, но не и фалшиви морални убеждения, за да се оправдаят.

Второ, всеки естествен език изглежда има думи или фрази за изразяване на основни деонтични понятия, като задължително, допустимо и забранено или техни еквиваленти. Освен това деонтичната логика е формализируема. Трите основни деонтични оператора могат да бъдат поставени в квадрат на противопоставяне и еквиполентност, подобно на тези за количествени и модални форми.

Трето, забраните за убийство, изнасилване и други видове агресия изглеждат универсални или почти такива, както и правните разграничения, които се основават на причинно-следствена връзка, намерение и доброволно поведение. Освен това учените по сравнително право предполагат, че няколко основни разграничения обхващат „универсалната граматика“ на всички системи на наказателното право.“

J. Mikhail, *[Universal Moral Grammar: Theory, Evidence, and the Future](#)*, in «Trends in Cognitive Sciences», 2007, Georgetown Public Law Research Paper n. 954398.

“УМГ разчита на два основни аргумента: аргументът за моралната граматика и аргументът от бедността на моралния стимул.

- 1. Аргументът за моралната граматика** твърди, че свойствата на моралната преценка предполагат, че умът съдържа морална граматика: сложен и вероятно специфичен за областта набор от правила, концепции и принципи, които генерират и свързват умствени представи от различни типове. Наред с други неща, тази система позволява на хората да определят деонтичния статус на безкрайно разнообразие от действия и бездействия.
- 2. Аргументът от бедността на моралния стимул** твърди, че начинът, по който тази граматика е придобита, предполага, че поне някои от нейните основни атрибути са вродени, където „вродено“ се използва в диспозиционен смисъл, за да се отнася до когнитивни системи, чиито основни свойства са до голяма степен предварително определени от присъщата структура на ума, но чието онтогенетично развитие трябва да бъде задействано и оформено от подходящ опит и може да бъде възпрепятствано от необичайно враждебна учебна среда.

И двата аргумента са недемонстративни и предполагат познат набор от идеализации и опростяващи предположения. Освен това и двата аргумента имат директни паралели в случая с езика.”

J. Mikhail, *[Universal Moral Grammar: Theory, Evidence, and the Future](#)*, in «Trends in Cognitive Sciences», 2007, Georgetown Public Law Research Paper n. 954398.

Приложение

Immanuel Kant
Имануел Кант

Моралното познание на обикновения човешки разум

“Така, в рамките на моралното познание на обикновения човешки разум, стигнахме до неговия принцип, който той не мисли толкова абстрактно в универсална форма, но който всъщност винаги има пред очите си и използва като норма за своите оценки . Тук би било лесно да се покаже как обикновеният човешки разум, с този компас в ръка, знае много добре как да разграничи във всеки възникнал случай кое е добро и кое е зло, кое е в съответствие с дълга или против дълга, ако, без ни най-малко да го научим на нещо ново, ние само, както Сократ, го правим внимателен към собствения му принцип; и че съответно **няма нужда от наука и философия, за да знаем какво трябва да направи човек, за да бъде честен и добър, и дори мъдър и добродетелен.** Може дори да сме предположили предварително, че осъзнаването на това, което е задължение на всеки да прави, а следователно и да знае, би било работа на всяко човешко същество, дори и на най-обикновените.”

I. Kant, *Groundwork of The metaphysics of morals*, 1785, in *Practical Philosophy, The Cambridge Edition of the Works of Immanuel Kant*, ed. by M. Gregor, Cambridge, Cambridge University Press, 1996.

“И все пак не можем да разгледаме без възхищение колко голямо предимство има практическата способност за оценка* пред теоретичната в общочовешкото разбиране. В последното, ако здравият разум се осмели да се отклони от законите на опита и възприятията на сетивата, той изпада в чиста неразбираемост и самопротиворечие, най-малкото в хаос от несигурност, неяснота и нестабилност. Но по практически въпроси, точно когато общоприетото разбиране изключва всички разумни стимули от практическите закони, неговата способност за оценка започва да се проявява като предимство. Тогава то става още по-изтънчено, независимо дали в подигравки със собствената си съвест или с други претенции относно това, което трябва да се нарече правилно, или в искрено желание да определи стойността на действията за собствените си инструкции; и, което е най-възхитително, в последния случай може дори да има толкова добра надежда за попадение в целта, колкото всеки философ може да си обещае; наистина, това е почти по-сигурно по този въпрос, тъй като един философ, въпреки че не може да има друг принцип освен този на общото разбиране, може лесно да обърка своята преценка от маса съображения, чужди и неотнормирани към материята, и да я отклони от правия курс. Следователно не би ли било по-препоръчително по моралните въпроси да оставим преценката на здравия разум такава, каквата е, и най-много да призовем философията само да представи системата на морала още по-пълно и по-разбираемо и да представи нейните правила във форма, по-добра удобен за употреба (още повече за спорове), но не и да отведе общочовешкото разбиране, дори по практически въпроси, далеч от неговата щастлива простота и да го постави, посредством философията, на нов път на изследване и обучение?”

I. Kant, *Groundwork of The metaphysics of morals*, 1785, in *Practical Philosophy, The Cambridge Edition of the Works of Immanuel Kant*, ed. by M. Gregor, Cambridge, Cambridge University Press, 1996.

“като разликата между дясната и лявата ръка”

“Но ако някой попита: какво всъщност е чистият морал, чрез който като пробен камък трябва да се тества моралното съдържание на всяко действие? Трябва да призная, че само философите могат да направят решението на този въпрос съмнително, тъй като той отдавна е решен от обикновения човешки разум, не наистина чрез абстрактни общи формули, а чрез обичайна употреба, като разликата между дясната и лявата ръка”

I. Kant, *Critique of practical reason*, 1788, in *Practical Philosophy, The Cambridge Edition of the Works of Immanuel Kant*, ed. by M. Gregor, Cambridge, Cambridge University Press, 1996.

“Моралът първо ни разкрива понятието свобода”

“Да предположим, че някой твърди за своята похотлива склонност, че когато желаната цел и възможност са налице, това е доста неустоймо за него; попитайте го, ако пред къщата, където намери тази възможност, е издигната бесилка и той би бил обесен на нея веднага след като задоволи похотта си, дали той нямаше да контролира склонността си. Няма нужда да гадаем дълго какво ще отговори той. Но попитайте го дали, ако неговият принц поиска, под страх от същата незабавна екзекуция, да даде лъжливи показания срещу почтен човек, когото принцът би искал да унищожи под правдоподобен претекст, той би счел за възможно да преодолее любовта си към живота, колкото и страхотно да е. Може би не би се осмелил да твърди дали ще го направи или не, но трябва да признае без колебание, че би било възможно за него. Следователно той преценява, че може да направи нещо, защото съзнава, че трябва да го направи, и познава свободата в себе си, която без моралния закон би останала непозната за него.”

I. Kant, *Critique of practical reason*, 1788, in *Practical Philosophy, The Cambridge Edition of the Works of Immanuel Kant*, ed. by M. Gregor, Cambridge, Cambridge University Press, 1996.

Благодаря. Въпроси?

daniela.tafani@unibo.it